VII.

O poezie românească a lui Gh. Şincai.

Ştiam că Şincai a scris şi versuri[1] în româneşte. Cred că am dat de un astfel de vers românesc al lui, necunoscut în literatura română până acum.

Întrebuinţând adesea monumentala bio-bibliografie a lui I. Szinnyei: *Magyar Irók Élete és Munkái,* din întâmplare am dat odată şi de „asprul muncitor fanatic Şincai"[2], ca unul care s'a născut în Ungaria de atunci. Curios am parcurs cele patru coloane privitoare la el[3]. Pe coloana 1149 ni se spune: „O poezie românească a lui găseşti în cartea întitulată: Onomasticon... regni Hungariae palatini Iosephi Pestini anno 1805... Budae". Am crezut că am a face cu o greşală vădită, negăsindu-se în operele fundamentale române nici o pomenire despre această poezie a lui. M'a muncit însă gândul să aflu cauza şi originea acestei aserţiuni. Căutând mai departe şi vrând să controlez cele arătate la Szinnyei, am consultat izvorul bogat aflător în Geza Petrik, *Bibliographia Hungariae.* In volumul al doilea (Budapestini 1890), p. 927 se dă întreg titlul cărţii citate la Szinnyei: „Onomesticon Seren. heredit. principis regii archi-ducis Austriae et regni Hungariae palatini Iosephi Pestini anno 1805. inter concentus musicos lingvis latina et nat onum Hungariam incolentium celebratum. (4-r 64 l.) Budae typ. reg. universitatis Pesthanae". Supt aceasta, cu litere mici, ni se mai indică pe scurt şi conţinutul: poezii, în ungureşte de cutare, în latineşte de cutare, în româneşte de G. S(inkai) E. etc.

Aicea, iară, acest „E" m'a pus pe gânduri. Am aflat însă în curând şi sensul lui. Este prescurtarea uzitatului predicat nobilitar: de Eadem. Şi într'adevăr Şincai a întrebuinţat adesea formula aceasta de a se iscăli aşa d. e. la documentul publicat de Papiu Ilarianu[4] din 1787: Georgiu Sinkai m. p. de Eadem.

Tot aşa i s'a scris numele de unul din autorii Onomasticonului, L. Schedius[5] în 1804[6].

---

[1] Iorga, *Istoria Lit. Rom. în sec. al XVIII-lea,* vol. II, pp. 198 şi 419—420.

[2] Iorga, *Neamul românesc din Ardeal,* vol. II, p. 413.

[3] Vol. 12, coloanele 1147—1150.

[4] *Viaţa, operele şi ideele lui G. Şincai,* disc. de recepţ., p. 90.

[5] L. Schedius (1768—1847), om învăţat, a fost contemporan aproape în

BDD-A14661 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 22:56:09

Citatul Onomasticon se găseşte în biblioteca Muzeului Naţional Maghiar din Budapesta; eu, din partea mea, până în ziua de azi nu mi l-am putut procură. Quod differtur, non aufertur.

Cred că poezia românească a lui Şincai e un pendant la cunoscutele „Versury de laudă" ale lui Gh. Lazăr[1].

Dr. Bitay Árpád.

VIII.

Sprijinitorul lui Şincai în Roma, cardinalul de mai târziu Stefano Borgia (1731—1804.)

Este îndeobşte cunoscut că învăţatul prelat italian, St. Borgia a ajutat pe Şincai în Roma. „El (Şincai) a fost ajutat de sprijinul prietenesc al unui prelat roman de familie mare, al unui cardinal încă tânăr, Ştefan Borgia"[2].

Borgia însă nu s'a făcut cardinal decât la 30 Martie 1789[3], în ajunul revoluţiei mari, zece ani după plecarea lui Şincai din Roma. El n'a fost decât secretar al Propagandei (1770—1789) până la data aceasta. De altfel, faptul că în timpul şederii lui Şincai, Borgia încă n'a fost cardinal, îl putem dovedi şi din Papiu Ilarianu[4].

Când Şincai, în 1803, a scris cunoscuta sa elegie, Borgia era de mult cardinal; de aceea spune însuşi Şincai în nota 11 la elegia lui: „Eminentissimus Princips et S. R. E. Cardinalis Stephanus Borgia, id temporis, quo Romae studui etc".

Mai este de notat că după toate izvoarele citate, Borgia s'a născut la 3 Decemvrie 1731 şi nu la 1730, cum arată Lombardi[5].

Dr. Bitay Árpád.

---

[1] Iorga, *Ist. Lit. Rom.* vol. cit., p. 522.

[2] Iorga, *Ist. Lit. Rom.* vol. cit. p. 200; ibid. în nota 1 dl Iorga ne dă şi data naşterii lui Borgia, 3 Decembre 1730, după Lombardi. Vom vedea că Lombardi prezintă date greşite şi în această privinţă.

[3] *Nuova Enciclopedia Popolare Italiana*, volume terzo (Torino 1857), p. 751; H. Hurter, *Nomenclator Literarius*, tomus III (V) Oeniponte, Wagner 1895, editio altera, p. 630; G. Garollo, *Dizionario Biografico Universale* (Manuali Hoepli), Milano, 1907, I p. 322; *Kirchliches Handlexikon*, I. (München, 1907), col. 705.

[4] *o. c.*, pp. 113—115.

[5] Garollo dă: 3 XII, 1371, ceeace e o vădită greşeală de tipar în loc de 1731.

BDD-A14661 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 22:56:09